

Бібліографічний список:

1. Кулініч О.А. Кваліфікація праці та її конкурентоспроможність як передумова розвитку підприємства. 2014.
URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/8f35fdb5-0c58-4b0f-ac2b-2594ae4ca4b7/content>
2. Ушакова Н., Кулініч О., Помінова І., Зарецька Л., Сокол Н., Федоренко Н. (2019). Актуальні тренди вищої освіти: монографія. Харків: MONOGRAF, с. 22.
3. Кулініч О.А., Зарецька Л.М. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. 2015.
URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/f2cec3c5-f4a0-4e6b-80d1-e9d674153203/content>
4. Андросова Т.В., Кулініч О.А. Роль самоосвіти в практичній підготовці фахівців економічної сфери. 2024.
URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/e9c10721-132a-4fd6-b81f-33e477a1e99e/content>

Курепін В.М., кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна
E-mail: kypins@ukr.net

КОМАНДНИЙ ІНТЕЛЕКТ У БЕЗПЕЦІ: ВІД ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКУ ДО ЕФЕКТИВНОГО РІШЕННЯ

Сучасні умови професійної діяльності характеризуються зростанням складності технологічних процесів, підвищенням рівня взаємозалежності між працівниками та необхідністю прийняття рішень в умовах невизначеності, дефіциту часу та інформації. За таких обставин забезпечення безпеки вже не може ґрунтуватися виключно на індивідуальній відповідності працівника, оскільки виникнення та розвиток небезпечної ситуації часто потребує узгоджених дій кількох фахівців. При таких умовах командний інтелект набуває особливого значення як здатність групи своєчасно виявляти небезпеки, обмінюватися інформацією, спільно оцінювати ризики, прогнозувати можливі наслідки та виробляти обґрунтовані рішення щодо запобігання небезпечним подіям.

Розвитку командного інтелекту особливо посилюється в умовах техногенних аварій, пожеж, надзвичайних ситуацій, воєнних загроз та

інших подій, за яких окремий працівник може не володіти достатнім обсягом інформації для правильного оцінювання ситуації. Ефективність реагування в таких умовах значною мірою визначається якістю комунікації [1, с. 550], розподілом функцій, взаємною підтримкою та здатністю членів команди швидко узгоджувати свої дії.

Командний інтелект передбачає не просте об'єднання індивідуальних знань та професійного досвіду, а формування спільного бачення проблеми та здатності використовувати інтелектуальний потенціал усіх учасників команди. У сфері безпеки це має принципове значення, оскільки різні фахівці можуть по-різному сприймати одну й ту саму небезпечну ситуацію, акцентуючи увагу на технічних, організаційних, психологічних чи людських факторах. Поєднання таких оцінок дає змогу виявити сховані небезпеки, уникнути однобічного аналізу та сформувані більш обґрунтоване рішення.

На відміну від індивідуального аналізу, командна робота дозволяє розглядати небезпечну ситуацію з різних професійних позицій та своєчасно виявляти фактори, які можуть залишатися непоміченими окремим працівником. Учасники команди аналізують послідовність виконання робіт, використовуване обладнання, матеріали, інструменти, умови виробничої середовища, дії персоналу та можливі відхилення від штатного режиму роботи.

Важливою перевагою командного підходу є можливість виявлення схованих та взаємопов'язаних небезпек [2, с. 156]. Окремий фактор може не становити значної загрози за нормальних умов, однак його поєднання з іншими обставинами здатне істотно підвищити рівень професійного ризику. Саме колективне обговорення дозволяє встановити причинно-наслідкові зв'язки та визначити найбільш критичні елементи виробничого процесу.

Прийняття рішень в умовах невизначеності та дефіциту часу є важливою складовою професійної діяльності, пов'язаної із забезпеченням безпеки праці та реагуванням на небезпечні ситуації. В реальних виробничих умовах працівник чи керівник не завжди має можливість отримати повну та достовірну інформацію про характер небезпеки, її розвиток та можливі наслідки [3, с. 128]. Водночас необхідність діяти може виникнути раптово, а зволікання чи неправильне рішення здатні призвести до травмування людей, пошкодження обладнання, виникнення пожежі, аварії чи розвитку надзвичайної ситуації. За таких обставин особливого значення набуває здатність швидко оцінювати доступну інформацію, визначати пріоритетні загрози та обирати найбезпечніший варіант дій.

Важливим елементом ефективного прийняття рішень є розподіл пріоритетів. У небезпечній ситуації першочерговим завданням є визначення безпосередньої загрози життю та здоров'ю людей, після чого оцінюється можливість локалізації небезпеки, евакуації персоналу, виклику аварійно-рятувальних служб та мінімізації матеріальних втрат. Такий порядок дозволяє уникнути ситуації, коли інші завдання відволікають увагу від основної загрози. Особливого значення набуває здатність відрізнити критично важливу інформацію від другорядної та діяти відповідно до встановлених процедур.

Знання алгоритмів дій, регулярне проведення навчань, тренувань та моделювання небезпечних ситуацій дозволяють скоротити час між виявленням загрози та початком необхідних дій. Працівник, який заздалегідь ознайомлений із можливими сценаріями розвитку аварії та знає порядок повідомлення, евакуації, використання засобів захисту та надання домедичної допомоги, здатний діяти більш впевнено навіть при психологічному навантаженню.

Колективне прийняття рішень дозволяє оперативно обмінюватися інформацією, перевіряти правильність оцінки ситуації та розподіляти завдання між учасниками. Чіткий розподіл відповідальності та взаємодія між членами команди зменшують ризик дублювання дій, втрати часу та виникнення додаткових небезпек.

Психологічний стан людини істотно впливає на якість рішень у критичній ситуації. Страх, паніка, розгубленість, надмірне емоційне напруження чи інформаційне перевантаження можуть призвести до помилкової оцінки небезпек та необдуманих дій. Формування стійкості до стресу, розвиток критичного мислення, тренування навичок командної комунікації та практичне відпрацювання алгоритмів реагування сприяють підвищенню здатності персоналу зберігати контроль над ситуацією та приймати раціональні рішення.

Одним із визначальних факторів є людський фактор. Він впливає на рівень безпеки виробничих процесів та ефективність функціонування професійних команд [4, с. 254]. Незважаючи на впровадження сучасного технологічного обладнання, нормативно-правового регулювання та стандартизованих процедур забезпечення безпеки, помилкові дії працівників можуть виступати безпосередньою або опосередкованою причиною виникнення небезпечних ситуацій, аварій та виробничого травматизму, а також сприяти поглибленню наслідків уже наявних загроз. Імовірність виникнення помилок визначається комплексом професійних ситуативних факторів, серед

яких недостатній рівень професійної підготовки, фізична та психоемоційна втома, стрес, дефіцит часу на прийняття рішення. У зв'язку з цим мінімізація впливу людського фактора потребує орієнтованого не лише на підвищення індивідуальної професійної компетентності працівників, а й на удосконалення командної взаємодії, організації праці та системи управління професійними ризиками.

Отже, командний інтелект є важливою складовою сучасної системи управління безпекою, оскільки забезпечує колективне виявлення небезпек, оцінювання професійних ризиків та формування обґрунтованих рішень. Ефективна командна взаємодія дає змогу зменшити вплив людського чинника, підвищити оперативність реагування та забезпечити прийняття рішень в умовах невизначеності та дефіциту часу.

Бібліографічний список:

1. Іваненко В.С. Роль емоційно-вольових якостей та комунікативних навичок підприємця в забезпеченні безпеки об'єктів господарювання під час воєнного стану. *Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку*: збірник матеріалів XI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 березня 2026 р.). Київ: КНЕУ, 2026. С. 549-553. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/26637>

2. Курепін В.М. Механізм фінансування та громадської участі в забезпеченні заходів безпеки на локальному та регіональному рівнях. *Modern Economics*. 2026. № 55(2026). С. 153-161. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V55\(2026\)-21](https://doi.org/10.31521/modecon.V55(2026)-21)

3. Курепін В.М., Іваненко В.С. Взаємодія місцевих органів влади та засобів масової інформації як фактор реалізації інформаційної політики при надзвичайних ситуаціях. *Modern Economics*. 2025. № 49(2025). С. 124-132. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V49\(2025\)-17](https://doi.org/10.31521/modecon.V49(2025)-17)

4. Іваненко В.С. HR-навички управління персоналом агропідприємств. *Сучасні тренди соціально-економічних перетворень та інтелектуалізації суспільства в умовах сталого розвитку*: тези доповідей міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 20-21 жовтня 2025 р.). Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2025. С. 253-255. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22807>